

Kannanottoesitys Päijät-Hämeen kunnille kotoutumisen edistämiseen liittyvästä ohjauksen ja neuvonnan sekä mahdollisen virkavastuukysymysten yhteistyön järjestämisestä

Kunnanhallitus 28.10.2024 § 204
365/04.03.00/2024

Valmistelija pormestari markku.koskinen@karkola.fi puh. 045 160 4164

Lahden kaupunki pyytää Kärkölen kuntaa arvioimaan halukkuutta yhteistyöhön ja ilmoittamaan marraskuun 2024 loppuun mennessä alustavasti, mikäli olemme halukkaita lähtemään mukaan yhteisiin International House Lahti -palveluihin. Näin varmistettaisiin, että kaikki kunnat ehtivät jättää kuntakohtaisen kotoutumisohjelmaa kuvaavan asiakirja ajoissa ELY-keskukselle.

Tausta

Kotoutumisen edistäminen on monialaista toimintaa, jossa tehdään yhteistyötä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden välillä. Kotoutumisen edistämisestä aiemmin annetun lain (1386/2010, jäljempänä kotoutumislaki) mukaan kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, työ- ja elinkeinohallinnon palveluja, hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä muina kotoutumista edistävinä toimenpiteinä.

Uusi kotoutumisen edistämisestä annettu laki (681/2023) tulee voimaan 1.1.2025. Uudistuksen myötä kunnilla on 1.ohjaus- ja neuvontavelvollisuus sekä vaade 2. kotoutumisohjelman kuvaavan asiakirjan toimittamiseksi Ely-keskukselle 5.12.2024 mennessä.

1. Kuntien ohjaus- ja neuvontavelvollisuus

Ohjaus ja neuvontaviranomaisilla on hallintolain (434/2003) mukaisesti yleinen lakisääteinen ohjaus- ja neuvontavelvollisuus, jota erityislait täydentävät. Kotoutumislain 8 §:n mukaan kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä. Kukin viranomainen antaa ohjausta ja neuvontaa omaan toimivaltaansa kuuluvista asioista. Viranomaisilla on myös velvollisuus ohjata henkilö tarvittaessa muiden viranomaisten palveluihin.

2. Kotoutumisohjelma ja sen järjestäminen

Osana lakiuudistusta ja lakisääteisten viranomaistehtävien lisäksi kunnilta vaaditaan kotoutumisohjelma. Kotoutumisohjelma on kunnan järjestämä kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuus, jonka vähimmäissisällöistä säädetään kotoutumislain 13 §:ssä.

Kotoutumisohjelman tulee sisältää ainakin:

- osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi,

- edellisen pohjalta laadittava kotoutumissuunnitelma sekä sen monialainen versio,
- monikielinen yhteiskuntaorientaatio,
- kotoutumiskoulutus ja siihen sisältyvä kielitaidon päättöttestaus,
- muuta koulutusta ja palveluita, jotka edistävät suomen ja ruotsin kielen osaamista, luku- ja kirjoitustaitoa, yhteiskunta- ja työelämävalmiuksia sekä työllistymistä ja yrittäjyyttä
- kotoutumisohjelman aikaista ohjausta ja neuvontaa.

Vähimmäissisältöjen lisäksi kunta voi kehittää myös omia palveluitaan kotoutumisohjelman osaksi. Mikäli valtioneuvosto ei muuta aiempaa päätöstään vuoden 2024 loppuun mennessä, kunnan tulee laatia kotoutumisohjelman palvelukokonaisuudesta asiakirja, jossa kuvataan kotoutumisen alkuvaiheen palvelut, palveluiden vastuutahot sekä palveluihin liittyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Kirjallisen asiakirjan tarkoituksena on helpottaa kotoutumisohjelman seurantaan sekä selkeyttää eri toimijoiden vastuuta ja yhteistyötä eri palveluiden järjestämisessä. Myös kotoutumisohjelman saavutettavuuteen kohderyhmille on tärkeää kiinnittää huomiota kotoutumisohjelmaa suunniteltaessa ja kuvattaessa.

Kotoutumisen edistäminen on monialaista toimintaa ja edellyttää yhteistyötä eri viranomaisen ja muiden toimijoiden välillä. Siksi maakuntamme kunnat ovat kuluneen vuoden aikana jatkaneet tiivistä neuvotteluyhteysttä löytääkseen ja luodakseen mahdollisimman toimivan ja aukottoman yhteistyön tahtotilan sekä sille konkreettiset toimintaedellytykset.

Ministeriön ohjeiden mukaan on suositeltavaa, että kotoutumisohjelma ja sitä kuvaava asiakirja suunnitellaan ja laaditaan kunnassa kotoutumisen edistämisestä vastaavien toimialojen, mukaan lukien tuleva työvoimaviranomainen, sekä hyvinvointialueen ja muiden paikallisten toimijoiden yhteistyössä. Työvoimaviranomainen vastaa kotoutumisohjelmaan sisältyvien palveluiden järjestämisestä työnhakijana olevalle maahanmuuttajalle ja kotoutuja-asiakkaalle. Kunta määrittelee itse, mikä taho kunnassa vastaa kotoutumisohjelmaan sisältyvien työvoiman ulkopuolella oleville tarkoitettujen palvelujen järjestämisestä. Kotoutumisohjelma tai sen osa voidaan myös toteuttaa useamman kunnan tai työvoimaviranomaisen yhteistyössä. Päijät-Hämeen kunnat ovat toimineet näin jo yli vuosikymmenen, ja tarkoitus on jatkaa näin tulevaisuudessakin.

Kotoutumisohjelmaa kuvaava asiakirja tulee toimittaa ELY-keskuksille työ- ja elinkeinoministeriön asettamaan takarajaan 5.12.2024 mennessä. Mikäli kyseinen ohjelma jätetään heille myöhemmin, on mahdollista, että ministeriö pidättäytyy maksamasta laskennallisia valtionosuuksia pakolaisista niistä kuukausista, kunnes kunta toimittaa vaaditun ohjelman. Huomioitavaa on myös se, että uuden International House-yhteistyön sisältö on yksi keskeisimmistä tekijöistä, joka vaikuttaa kuntakohtaisen kotoutumisohjelman sisältöön.

Aikaisempi kuntayhteistyö: Alipin yhteistyösopimus

Lahden kaupunki on aikaisemmin tarjonnut maahanmuuton ohjaus- ja neuvontapalveluita laaja-alaisesti koko maakunnan sekä Myrskylän ja Pukkilan vieraskielisille asukkaille Lahden Palvelutorilla sijaitsevan Alueellisen Integraatiopalvelupiste Alipin kautta. Edelliset kuntayhteistyösopimukset allekirjoitettiin vuonna 2014. Valtakunnallisen lakiuudistuksen myötä sekä palvelun uudistamisen yhteydessä kansallisestikin tunnetuksi International House- palvelubrändiksi nämä palvelusopimukset on ajankohtaista uusina ennen vuoden 2024 päättymistä.

Tuleva kuntayhteistyö: International House -yhteistyösopimus

Päijät-Hämeen kuntajohtajien kokouksessa 16.10.2024 käytiin läpi uutta yhteistyömallia ja International House Lahti -yhteistyösopimuksen sisältöjä ja kustannustenjakoperiaatteita. Keskusteluiden pohjalta Lahden kaupungin ja muiden kuntien sekä kaupunkien välinen yhteistyösopimus on maahanmuuttopalveluiden sekä strategisen yhteistyön osalta valmis esiteltäväksi kuntien päätöksentekoeleimille.

Yhteistyösopimuksella kunta saa:

- Kaikki samat palvelut kuin Alipi- sopimuksessa
- Palvelutorin työskentelytilat ja palvelukonseptin
- IH- tapahtumien järjestelytuen
- IH- nettisivut
- Newcomer's guiden perusnäkyvyyden
- Perheen yhdistämisen konsultaatio
- Yleistason koordinaation työperäisen maahanmuuton toimijoiden kanssa
- Monikielisen yhteiskuntaorientaation opetussuunnitelman
- Alueellinen yhteistyön viitekehyksen
- Varmennekorttien ja käyttöjärjestelmien vertaisryhmän käyttötuen.

Liitteenä yhteistyösopimuksen pohjan sekä kuntakohtaisen kustannusjakoparuaatteen, joka pohjautuu kunnan vieraskielisten asukkaiden määrään.

Varsinainen yhteistyösopimuksen päätösprosessi ajoittuu marras-joulukuulle.

Lahden kaupunki käsittelee yhteistyösopimuksen 18.11.2024 pidettävässä elinvoima- ja työllisyysjaoston kokouksessa valtuuttaen sopivaksi katsomansa viranhaltijan allekirjoittamaan yhteistyösopimuksen. Tämän jälkeen sopimus on hyväksyttävissä muissa kunnissa.

Esittelijä	pormestari Markku Koskinen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää liittyä yhteistyöhön kotoutumisen edistämiseksi International House Lahti organisaation kanssa. Kunnanhallitus valtuuttaa pormestarin allekirjoittamaan yhteistyösopimuksen.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.
Muutoksenhaku	Muutoksenhakukielto

Jakelu

Lahden kaupunki